

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี*
THE BUDDHIST INTEGRATION FOR PROMOTING LIFE QUALITY
OF CAMBODIAN LABORS IN CHONBURI PROVINCE

สุธีริธ ชัม, สมาน งามสนิท, ธัชชนันท์ อิศรเดช
Sothearith Sum, Sman Ngamsnit, Thatchanan Issaradet
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sotheyiritsum@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี 3. นำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี การวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวคือ แรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี 395 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานทูตกัมพูชา ผู้แทนแรงงานชาวกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา และนักวิชาการทางหรือผู้ปฏิบัติงานทางรัฐประศาสนศาสตร์ รวม 18 รูปหรือคน เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยแรงงานกัมพูชาที่มีความพึงพอใจในชีวิตที่มีความสุขและสมดุลในชีวิตประจำวัน มีทัศนคติที่ดีเชื่อมั่นในความสามารถทางเศรษฐกิจของตนเอง 2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิต และหลักภาวนา 4 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 68.2 หลักภาวนา 4 ทำนายได้ร้อยละ 64.7 3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า เป็นผลจากการบูรณาการระหว่างการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและหลักภาวนา 4 ด้านความพึงพอใจในชีวิต มีความพึงพอใจ

ชีวิตการเป็นอยู่และการทำงาน ด้านอัตตมโนทัศน์ มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร และมององค์กรในแง่ดีเสมอ ด้านสุขภาพร่างกาย มีสภาวะของร่างกายที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง ด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีสภาพทางการเงินที่คล่องตัวเพียงพอต่อการดำรงชีวิต

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; คุณภาพชีวิต; แรงงานกัมพูชา; จังหวัดชลบุรี

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to study the quality of life of Cambodian people in Chonburi Province. 2. to study the factors affecting the quality of life of Cambodian people in Chonburi Province. 3. to propose the Buddhist integration for promoting life quality of Cambodian people in Chonburi Province. Methodology was the mixed methods. The Quantitative research, the population consisted of 395 Cambodian residents in Chonburi Province. Data were collected through a five-point Likert scale questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The Qualitative research, the key informants included executives of the Cambodian Embassy, representatives of Cambodian laborers in Chonburi Province, scholars or practitioners in Buddhism, and scholars or practitioners in public administration, totaling 18 individuals or monks. Data were collected through structured interviews and a focused group discussion of 10 participants. Content analysis was employed for data interpretation.

Findings were as follows: 1. The quality of life of Cambodian people in Chonburi Province was, overall, at a moderate level. The Cambodian laborers were satisfied with a happy life and a balanced daily life, and they had a positive attitude with confidence in their own economic ability. 2. The promotion of quality of life and Bhavana 4 significantly affected the quality of life of Cambodian residents in Chonburi Province in all aspects at the 0.01 level of significance. Together, they predicted 68.2% of the variance, while Bhavana 4 alone predicted 64.7%. 3 The Buddhist integration to enhance the quality of life of Cambodian people in Chonburi Province was found to result from the integration of quality of life promotion and the Bhavana 4. In terms of life satisfaction, the people experienced greater satisfaction with their living and working conditions. In terms of self-concept, they had positive attitudes toward their organizations and consistently viewed them favorably. In terms of physical health, they maintained

good physical well-being. In terms of social and economic aspects, they had sufficient financial liquidity for daily living.

Keywords: Buddhist Integration; Quality of Life; Cambodian Labors; Chonburi Province

บทนำ

ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นแรงงานข้ามชาติและกลุ่มคนที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในราชอาณาจักรไทยโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 3,415,774 ล้านคน (กรมการจัดหางาน, 2567) แรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีมีทั้งผู้ได้รับอนุญาตทำงานถาวรและทั่วไป รวมถึงการนำเข้าตาม MOU ภายใต้มาตรา 59 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งพำนักหรือได้รับอนุญาตเข้ามาชั่วคราว (ไม่ใช่เพื่อท่องเที่ยว) สามารถทำงานได้เฉพาะงานที่ไม่ถูกห้ามตามมาตรา 7 และต้องมีใบอนุญาตทำงาน นอกจากนี้ยังมีแรงงานตามมาตรา 62 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุน และมาตรา 63 ที่นำเข้าตามมติ ครม. (พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560, 2560) ส่งผลให้แรงงานได้มีช่องทางในการเข้ามาทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั่วโลก ตามความต้องการของตลาดแรงงานไทย

จากการที่ชาวกัมพูชาเข้ามาทำงานที่จังหวัดชลบุรี มีทั้งที่เข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมายซึ่งมีจำนวนมากถึง 29,342 คน (พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560, 2560) แรงงานบางส่วนยังคงลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ส่งผลให้มีจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในสภาพการทำงานเพื่อมุ่งค่าตอบแทนสูงสุดจนละเลยการจัดการคุณภาพชีวิตตนเอง ผลที่ตามมาคือปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น อาชญากรรม การทะเลาะวิวาท และการทำร้ายร่างกาย อีกทั้งแรงงานและบุตรหลานยังขาดโอกาสทางการศึกษา รวมถึงการเข้าถึงบริการสาธารณสุข แม้จะมีการลงทะเบียนและได้รับสิทธิตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ครอบคลุมเพียงพอ (ชัยรัตน์ เวชพาณิชย์, 2567)

ข้อมูลจากสำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี ได้ระบุในงานวิจัยว่า อาชีพที่แรงงานต่างด้าวทำมากที่สุดจะเป็นกรรมกร (รวมทุกกิจการ) ซึ่งมีจำนวนมากถึง ร้อยละ 74.5 กรรมกร (เฉพาะกิจการประมง) ร้อยละ 13.8 ผู้รับใช้ในบ้านร้อยละ 6.8 และผู้ประสานงานด้านภาษาร้อยละ 5 นอกเหนือจากนั้นเป็นอาชีพเฉพาะ (สำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี, 2563)

สถานการณ์ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตแรงงานชาวกัมพูชาในประเทศไทยยังไม่อยู่ในระดับที่ดีนัก ความไม่สมดุลระหว่างการทำงานและการพักผ่อนส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ สุขภาพสติปัญญา และสิ่งแวดล้อม เมื่อคุณภาพชีวิตลดลงย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งด้านความปลอดภัย อาชญากรรม การแบ่งแยกทางสังคม ตลอดจนปัญหาการลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ (สนิท สัตโยภาส, 2559) ดังนั้นการแก้ไขปัญหา จึงต้องอาศัยศาสตร์ด้าน

รัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นสหวิทยาการที่สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ร่วมกับศาสตร์ต่าง ๆ โดยหากนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ หลักภavana 4 (อง.ปญจก. 22/39/104) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย การส่งเสริมด้านเศรษฐกิจจรรยาได้ การส่งเสริมด้านสุขภาพ การส่งเสริมด้านการใช้สติปัญญา การส่งเสริมด้านการใช้เหตุผล การส่งเสริมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการส่งเสริมด้านทางธรรมชาติชีวิต (ESCAP, 1990) จะสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ให้กับแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีได้เป็นอย่างดี กล่าวคือมีความพึงพอใจในชีวิต มีอัตตมโนทัศน์ หรือทัศนคติที่ดี มีสุขภาพร่างกายที่ดี และมีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การเลือกประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ยึดวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก โดยเลือกเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยตรง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ แรงงานกัมพูชาที่ทำงานอยู่ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 29,342 คน (กรมการจัดหางาน, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน สุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากแรงงานกัมพูชาที่ทำงานอยู่ในจังหวัดชลบุรี

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 รูปหรือคน ผู้วิจัยได้เลือกโดยเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานทูตกัมพูชา จำนวน 5 คน ผู้แทนแรงงานชาวกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี จำนวน 5 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 4 รูป นักวิชาการทางหรือผู้ปฏิบัติงานทางรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 4 คน สำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะใช้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย จำนวน 10 รูปหรือคน เพื่อยืนยันผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และได้ดำเนินการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจริง ผลการทดสอบพบว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.983

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือดังกล่าวผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างครบถ้วน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นแรงงานกัมพูชาที่ทำงานอยู่ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 395 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน พระสงฆ์ 4 รูป รวมเป็น 18 รูปหรือคน โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบ ก่อนนำข้อมูลที่ได้ออกความ และสังเคราะห์สาระสำคัญตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่เหมาะสมต่อการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบกับการวิเคราะห์เชิงอนุมาน โดยใช้เทคนิคการถดถอยพหุคูณ อันช่วยให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างตัวแปรได้อย่างชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งตีความสาระสำคัญจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างรอบคอบ โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักให้สอดคล้องกับตัวแปรศึกษา เพื่อให้สามารถอธิบายและสังเคราะห์ผลการวิจัยได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยแรงงานกัมพูชาที่มีความพึงพอใจในชีวิตที่มีความสุขและสมดุลใน

ชีวิตประจำวัน มีทัศนคติที่ดีเชื่อมั่นในความสามารถทางเศรษฐกิจของตนเอง มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น มีสุขภาพร่างกายและจิตที่ดีขึ้น มีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

ที่	คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ด้านความพึงพอใจในชีวิต	3.54	0.77	มาก
2.	ด้านอึดทนโน้ทน	3.55	0.78	มาก
3.	ด้านสุขภาพร่างกาย	3.44	0.79	ปานกลาง
4.	ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	3.48	0.74	ปานกลาง
ภาพรวม		3.50	0.70	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอึดทนโน้ทน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.78) รองลงมา คือด้านความพึงพอใจในชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$, S.D.=0.77) และด้านสุขภาพร่างกาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.44$, S.D.=0.79)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพ ด้านการส่งเสริมด้านการใช้สติปัญญา ด้านการส่งเสริมทางเศรษฐกิจรายได้ ด้านการส่งเสริมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการส่งเสริมด้านทางธรรมชาติชีวิต ด้านการส่งเสริมด้านการใช้เหตุผล ผลการวิเคราะห์หามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .829 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .687 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) ที่ปรับแล้ว เท่ากับ .682 ซึ่งแสดงว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิต สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 68.2 ส่วนหลักภาวนา 4 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ปัญญาภาวนา การส่งเสริมด้านปัญญา กายภาวนา การส่งเสริมด้านกาย สีสภาวนา การส่งเสริมด้านศีล จิตตภาวนา การส่งเสริมด้านจิต ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์หามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .807 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .651 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) ที่ปรับแล้ว เท่ากับ .647 แสดงว่า หลักภาวนา 4 สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 64.7

3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า มืองค์ประกอบ 2 ประการที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และหลักภาวนา 4 เมื่อบูรณาการแล้ว ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ดังนี้ ด้านความพึงพอใจในชีวิต มีความพึงพอใจชีวิตการเป็นอยู่และการทำงาน มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ด้านอัตตมโนทัศน์ มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร และมององค์กรในแง่ดีเสมอ อุทิศตนทำงานเพื่อตนเองและสังคม ด้านสุขภาพร่างกาย มีสภาวะของร่างกายที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีสภาพทางการเงินที่คล่องตัวเพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีกิจกรรมทางสังคมที่ดีและมีเครือข่ายทางสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอัตตมโนทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีความพอใจในชีวิต การดำรงชีวิตที่มั่นคง และความสมดุลในชีวิตประจำวัน ส่วนด้านสุขภาพร่างกาย ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้สะดวกยิ่งขึ้นและมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น ขณะเดียวกัน ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประชาชนมีรายได้มั่นคงและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตดังกล่าวเป็นผลจากการประยุกต์ใช้ หลักทฤษฎี 4 ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาภายใน คือ จิต และปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปารีชาติ เปรมวิชัย และคณะ (2567) ที่ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตัวแทนประกันชีวิตในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า หลักทฤษฎี 4 มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพด้านบุคคล สายอาชีพ และการพัฒนาองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลและความยั่งยืนของการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างรอบด้าน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีมีผลต่อคุณภาพชีวิตในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอัตตมโนทัศน์ รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติ และด้านการใช้เหตุผล ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์เชิงประจักษ์พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตสามารถทำนายคุณภาพชีวิตโดยรวมของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีได้ถึงร้อยละ 68.2 ซึ่งถือว่า มีความน่าเชื่อถือและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรภาพร องคละอย (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักทฤษฎี 4 ช่วยยกระดับศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา และสังคม และสามารถทำนายประสิทธิผลการพัฒนาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาคั้งนี้ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงองค์รวมสามารถส่งผลเชิงบวกต่อกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพ จิตใจ ปัญญา และเศรษฐกิจ อันนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างมั่นคงและยั่งยืน และการประยุกต์ใช้ หลักทฤษฎี 4 มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาใน

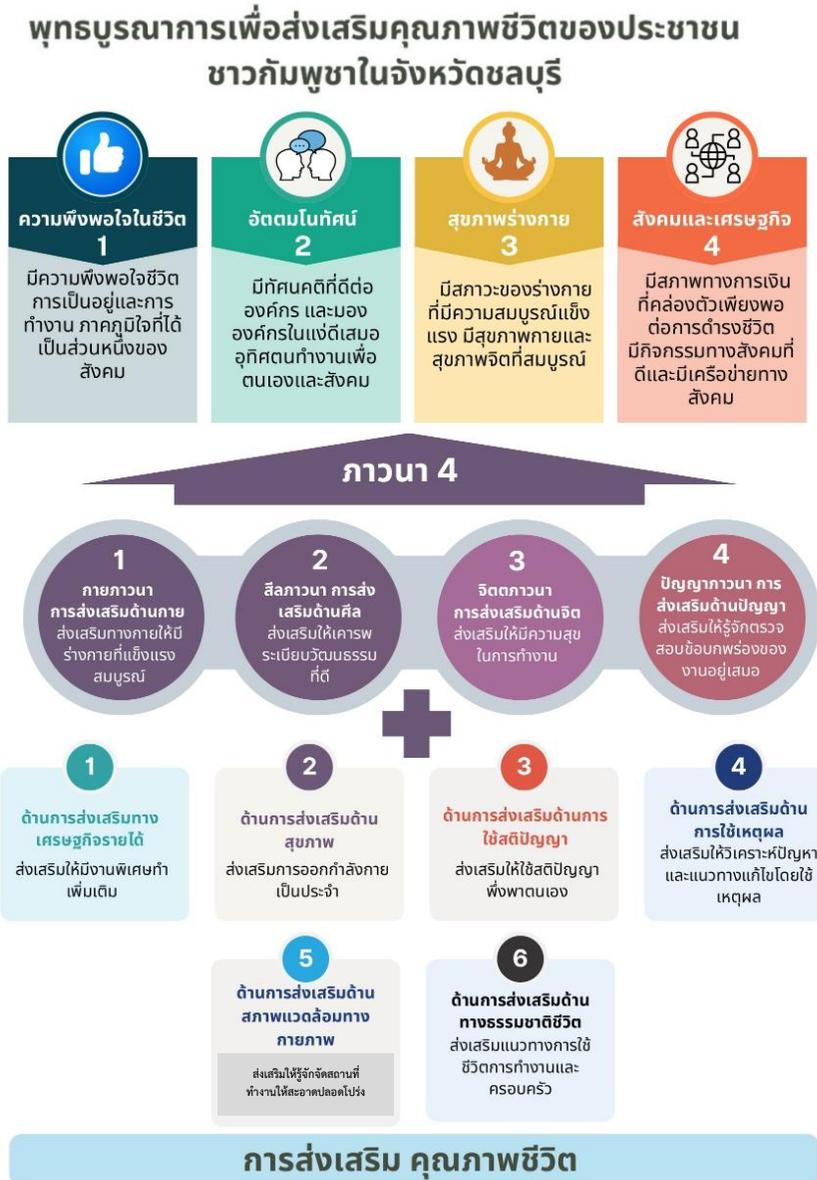
จังหวัดชลบุรีทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีลำดับความสำคัญดังนี้ ปัญญา ภาวนา (การพัฒนาความคิดและการเรียนรู้) สูงสุด รองลงมาคือ กายภาวนา (การดูแลสุขภาพร่างกาย) สีสภาวนา (การประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรม) และจิตตภาวนา (การพัฒนาจิตใจ) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ยังชี้ว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้านร่วมกันสามารถทำนาย คุณภาพชีวิตของประชาชนได้ถึง ร้อยละ 64.7 ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิผลของการบูรณาการ หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการเสริมสร้างปัญญาและสุขภาพกายที่มีอิทธิพลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของถนอมขวัญ อยู่สุข และคณะ (2565) และวราพร องคะลอย (2565) ที่พบว่า การประยุกต์ใช้ หลักภาวนา 4 มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตทั้งด้านกาย จิต ปัญญา และ สังคม อันนำไปสู่การดำรงชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืนในทุกบริบท

3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัด ชลบุรี เกิดจากการผสมผสานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเข้ากับหลักภาวนา 4 ซึ่งส่งผลเชิงประจักษ์ใน หลายด้าน กล่าวคือ ประชาชนมีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตและการทำงาน ภาคภูมิใจที่ได้ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความสุขสมดังใจในชีวิตประจำวัน ในด้านอัตตมโนทัศน์ พบว่า ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร มององค์กรในแง่บวก และอุทิศตนเพื่อสังคม ด้านสุขภาพ ร่างกาย ประชาชนมีสุขภาพกายและจิตแข็งแรง สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้สะดวก และมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น ส่วนด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีรายได้มั่นคงขึ้น การเงิน คล่องตัว มีเครือข่ายทางสังคม และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของภูริภัทร ห้วยหงษ์ทอง (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมโดยเฉพาะหลักภาวนา 4 มีอิทธิพลต่อ คุณภาพชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าหลักภาวนา 4 สามารถใช้เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคลากรในภาคราชการได้อย่างเป็น ระบบ และยิ่งสอดคล้องกับงานของเพียงหทัย พงษ์สุวรรณ (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลัก พุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร ยังยืนยันในทำนองเดียวกันว่า การบูรณาการ หลักพุทธธรรม โดยเฉพาะภาวนา 4 ช่วยเสริมสร้างสมดุลชีวิตกับการทำงาน สร้างสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อสุขภาวะ เพิ่มความมั่นคงในการทำงาน และเปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกับคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากกระบวนการวิจัยควบคู่กับการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับปรุงองค์ความรู้ให้สมบูรณ์และนำไปใช้ได้จริง โดยเน้นความชัดเจน เข้าใจง่าย และตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งนี้ ได้จัดระเบียบและสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ในขั้นตอนสุดท้าย พร้อมนำเสนอในรูปแบบแผนภาพเพื่อความสะดวกในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ตามหลักพุทธธรรม มีการประยุกต์ใช้ในหลายมิติ ได้แก่ การส่งเสริมทางเศรษฐกิจจรรยาได้ โดยสร้างโอกาสในการมีงานพิเศษ การส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายสม่ำเสมอ การใช้สติปัญญาเพื่อพึ่งพาตนเองและเข้าร่วมเวทีวิชาการ การใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไข การจัดสภาพแวดล้อมการทำงานให้สะอาดปลอดภัย และการดำเนินชีวิตครอบครัวอย่างสมดุล โดยสอดคล้องกับหลักภาวนา 4 ได้แก่ ภายภาวนาที่มุ่งเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรง สีสภาวนาที่ส่งเสริมการเคารพวัฒนธรรมและระเบียบ จิตตภาวนาที่เน้นการสร้างความสุขในการทำงาน และปัญญภาวนาที่เน้นการตรวจสอบและพัฒนางานอยู่เสมอ ทั้งนี้คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาสะท้อนผ่านความพึงพอใจในชีวิต ความภาคภูมิใจในสังคม ทศนคติที่ดีต่อองค์กร สุขภาพกายและจิตที่สมบูรณ์ ตลอดจนความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. แรงงานจังหวัดชลบุรีควรมีนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ด้านทางธรรมชาติชีวิต ให้แรงงานกัมพูชาได้รับการจัดสรรเวลาการทำงานและเวลาการใช้ชีวิตกับครอบครัวให้เหมาะสม
2. แรงงานจังหวัดชลบุรีควรมีนโยบายส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 โดยด้านจิตตภาวนา การส่งเสริมด้านจิต ให้แรงงานกัมพูชาได้รับการส่งเสริมให้ฝึกสติและสมาธิในการทำงาน มีจิตใจแน่วแน่ มั่นคงต่องานหรือภารกิจ
3. แรงงานจังหวัดชลบุรีควรมีนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ด้านสุขภาพร่างกาย ให้แรงงานกัมพูชามีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. แรงงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมด้านความพึงพอใจในชีวิตให้แรงงานกัมพูชามีความยินดีเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้กับองค์กร พึงพอใจกับภาพลักษณ์ขององค์กรและผลตอบแทนที่ได้จากองค์กร
2. แรงงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมด้านอัตตมโนทัศน์ ให้แรงงานกัมพูชามีความรักและความผูกพันต่อองค์กรด้วยดีเสมอ
3. แรงงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมด้านสุขภาพร่างกาย ให้แรงงานกัมพูชามีร่างกายมีความต้านทานโรคได้ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและความทุพพลภาพ
4. แรงงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมด้านสังคมและเศรษฐกิจ ให้แรงงานกัมพูชาเป็นที่รู้จักของคนในสังคมเดียวกันและสังคมอื่นๆ โดยมีกิจกรรมทางสังคมที่ทำร่วมกันอย่างหลากหลาย

5. หน่วยงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชา ด้านทาง ธรรมชาติชีวิต โดยจัดสรรเวลาการทำงานและเวลาการใช้ชีวิตกับครอบครัวให้เหมาะสม

6. หน่วยงานจังหวัดชลบุรีควรส่งเสริม ให้แรงงานกัมพูชาได้ประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ด้านจิตตภาวนา การส่งเสริมด้านจิต โดยให้มีการฝึกสติและสมาธิในการทำงาน ฝึกจิตใจให้ แน่วแน่ มั่นคงต่องานหรือภารกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะทางใจของแรงงานกัมพูชา เพื่อให้ได้องค์ ความรู้ที่เป็นองค์ประกอบของการสร้างสุขภาวะทางใจของประชาชนที่เป็นการส่งเสริมให้ มีชีวิตและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ควรแก่การทำงาน

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลของพุทธบูรณาการในกลุ่มประชากรต่าง วัฒนธรรม เพื่อให้ทราบกลุ่มแรงงานข้ามชาติสัญชาติอื่น เช่น ลาว เมียนมา หรือเวียดนาม เพื่อเปรียบเทียบผลของการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และพิจารณา ถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมที่อาจส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินการ

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตโดยอิงหลัก พุทธธรรมเฉพาะกลุ่ม ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานใน พื้นที่ เพื่อให้การส่งเสริมคุณภาพชีวิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน. (2567). สถิติจำนวนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร มกราคม 2567. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว.
- ชัยรัตน์ เวชพาณิชย์. (2567). สถานการณ์แรงงานข้ามชาติในประเทศไทย : ผลกระทบเชิงบวก และลบที่เกี่ยวข้องกับระบบสาธารณสุขของประเทศ. สืบค้น 10 มกราคม 2567, จาก <https://ns.mahidol.ac.th/english/th/document/PR/2556/seminar/Labor>
- ถนอมขวัญ อยู่สุข และคณะ. (2565). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธของผู้เกษียณอายุ การปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(4), R40-R54.
- ปาริชาติ เปรมวิชัย และคณะ. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของตัวแทนประกันชีวิตในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 7(2), 142-154.
- พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560. (2560, 22 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 65 ก. หน้า 1.

- เพียงหทัย พงษ์สุวรรณ. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(6), 142-156.
- ภูริภัทร ห้วยหงษ์ทอง. (2562). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต (ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกแปลไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 22*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วราพร องคะลอย และคณะ. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(2), 1-14.
- สนิท สัตโยภาส. (2559). แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงทางสังคม. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 7(1), 193-207.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี. (2566). *รายงานสถานการณ์ด้านแรงงาน รายปี 2566 (เดือนมกราคม-ธันวาคม 2566)*. ชลบุรี: สำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี.
- ESCAP. (1990). *Guidelines on Methodological Approaches to the Conduct of a Regional Survey of the Quality of Life as an Aspect of Human Resources Development*. New York: McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

